

Kohti monikulttuurista kansalaisopistoa – projektiraportti

Tausta

Opetushallitus myönsi Hämeenlinnan seudun kansalaisopiston kuntayhtymälle 10 000 euroa käytettäväksi Vanajaveden Opiston Kohti monikulttuurista kansalaisopistoa – hankkeelle. Projekti alkoi keväällä 2004. Sen tarkoituksena oli tavoittaa entistä useampi maahanmuuttaja ja tarjota heille mahdollisuus osallistua opintoryhmiin. Opintoryhmillä katsottiin olevan korostettu sosiaalisen kanssakäymisen ulottuvuus. Projektissa haluttiin kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen ohjaukseen ja tukitoimiin.

Opiston opetusohjelmassa on runsaasti kursseja, joihin osallistuminen paitsi helpottaa maahanmuuttajien kotoutumista, myös tutustuttaa suomalaiseen kulttuuriin, antaa mahdollisuuden käytännön kielitaidon harjoitteluun sekä perusvalmiuksia ja välineitä itsensä kehittämiseen ja osallistumiseen suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Erityisen merkittäväksi katsottiin myös kielikoulutuksen kehittäminen, sillä nimenomaan kielitaito on avain kotoutumiseen.

Vanajaveden opisto on kahdeksan kunnan alueella toimiva kansalaisopisto. Vuosittain reilu 10 000 alueen asukasta osallistuu opistomme kursseille. Vieraskielisten määrä Hämeenlinnan seudulla on noin 800 ihmistä. Suurimmat kieliryhmät järjestyksessä ovat; venäjä, eesti, turkki, kurdi, arabia, albania, saksa ja tsetseeni. Projektin merkittävänä tavoitteena oli saavuttaa mahdollisimman moni maahanmuuttaja ja tutustuttaa heidät vapaan sivistystyön tarjontaan seutukunnassa. Tässä tavoitteessa onnistuttiin hyvin, sillä voidaan arvioida, että vuosien 2004–2005 aikana noin 300 maahanmuuttajaa osallistui erilaisille kursseille tai tutustumistilaisuuksiin.

Toiminta keväällä 2004

Projektin vastuuhenkilöksi valittiin maaliskuussa 2004 yhteiskunnallisten aineiden suunnittelijaopettaja Juha Mäkiriina. Allekirjoittaneella oli noin kuuden vuoden kokemus maahanmuuttajatyöstä kyseisellä alueella. Projekti alkoi yhteydenotoilla ja palaverilla keskeisten toimijoiden kanssa. Merkittävimmät yhteistyötahot ovat Hämeenlinnan Setlementti, työvoimatoisto, Martat, Viittakiven opisto, Maahanmuuttajien palvelupiste ja lähiökeskukset. Maahanmuuttajille suunniteltiin erillinen esite ja yhteistyötahojen kautta levitettiin tietoa opiston seuraavan syksyn kurssitarjonnasta. Projektin aikana osallistuimme Hämeenlinnan monikulttuuriohjelman kokoamiseen.

Huhtikuun 27.päivä 2004 järjestettiin kotokoulutuksessa oleville maahanmuuttajille tutustumistilaisuus, jossa kerrottiin opiston kurssitarjonnasta, opiskelumahdollisuuksista ja kontaktihenkilöstä, jonka puoleen voi kääntyä halutessaan tulla opiskelemaan. Tilaisuutta varten laadittiin myös selkokielen esite opistosta.

Toiminta syksyllä 2004

Elokuun 26.päivä pidettiin luento opistomme henkilökunnalle ja tuntiopettajille. Luennon aiheena olivat maahanmuuttajat Suomessa ja erityisesti Kanta-Hämeessä. Samalla esiteltiin myös Kohti monikulttuurista kansalaisopistoa – projektisuunnitelma. Tilaisuudessa oli noin 100 ihmistä.

Käsityö

Vanajaveden opiston käsityöopettajat järjestivät työpajapäivän maahanmuuttajille (ks. liitteet 1 ja 2) Tämän päivän aikana he halusivat tutustuttaa maahanmuuttajat alueellamme opistomme toimintaan, opettajiimme ja näin madaltaa kynnystä osallistua mille tahansa opiston kurssille. Heille suoraan kohdistetun kurssin perustaminenkin oli yksi vaihtoehto.

Kohderyhmän tavoittaminen oli ensimmäinen tehtävä ja siihen oli olemassa olevalla hankkeen avulla hyvät mahdollisuudet. Opettajat tekivät työpajapäivästä kertovan kuvallisen kansion, jota olemme jakaneet myöhemmin alueellamme.

Työpajapäivä oli 31.8. Valitsimme arkipäivän ja kellonajat 10–16 jotta mahdollisimman moni perheellinenkin pääsisi osallistumaan. Päivä on jaettu kolmeen jaksoon joissa aiheet vaihtuivat:

- 10- 12 kirjonta, keramiikka ja nypläys
- 12- 14 tiffanytyöt, pajunpunonta ja käsinneulonta
- 14- 16 tilkkutyöt, värjäys ja posliininmaalauk

Jaksojen aiheet oli valittu siten että jokaiselle jaksolle löytyisi varmasti jokaiselle jotain häntä todella kiinnostavaa eli mahdollisimman erilaisia aiheita. Lisäksi ryhmittelyyn vaikutti osallistuvien opettajien opetusala. Opetus tapahtui Hämeenlinnan Verkatehtaalla opiston tiloissa kolme aihetta kerrallaan niin että opiskelijat saivat vapaasti kiertää opetusryhmästä toiseen, joko vain katsellen tai myös itse kokeillen.

Päivän aikana kerrottiin myös opiston tulevan syksyn ohjelmasta, ilmoittautuminenhan alkoi jo parin viikon sisällä ja tämä huomioitiin myös päivää valittaessa. Toiveena oli saada opiskelijat aktivoitumaan ja rohkeasti osallistumaan ja tutustumaan uuden kotimaansa kulttuuriin ja tapoihin, käsityön toimiessa välineenä. Jatkossa toiveena on toteuttaa monikulttuuripäivä toisinpäin, näytteilleasettajina ja opastajina toimisivat maahanmuuttajamme, suomalaiset opiskelemassa. Käsityöpajan opettajia oli seitsemän ja opiskelijoita 19. Päivä oli kaikin puolin onnistunut ja muutama opiskelija halusikin ilmoittautua opiston normaaleille kursseille. Lisäksi tämän päivän innoittamana perustettiin erillinen kurssi maahanmuuttaja-äideille ja lapsille, joka kokoontuikin kerran viikossa syksyn aikana (18.10.–29.11.) Kurssilla opeteltiin ompelun ja kirjonnin perusasioita sekä tutustuttiin erilaisiin materiaaleihin, työvälineisiin ja laitteisiin, kuten ompelukoneeseen ja saumuriin. Tavoitteena oli tutustuttaa maahanmuuttajat suomalaisiin käsityötekniikoihin ja harrastusmahdollisuuksiin. Kurssilaisten lähtökohdat huomioiden opeteltiin käsityöalan sanastoa ja harjoiteltiin suomen kieltä. Kurssille osallistui 7 opiskelijaa opettajana Päivi Malinen.

Käsityöpaja maahanmuuttajamiehille

Teemaan liittyen järjestimme puutöihin keskittyvän käsityöpajan tiistaina 28.9.2004 kello 9-12.00. Halusimme tutustuttaa maahanmuuttajia opistomme kurssitarjontaan ja madaltaa kynnystä osallistua normaaleille kursseille. Päivän yhtenä tavoitteena oli saada aikaiseksi jo tälle syksylle toiminnallinen kurssi miehille, jotka eivät ole päässeet varsinaisille kielikursseille. Kaikkiaan kuuden miehen ryhmä vieraili puutyöpajassa, ja heistä kaksi ilmoittautui keväällä kursseille. Opettajana apulaisrehtori Kari Koski.

Suomen kieli ja tietotekniikka

Vanajaveden Opisto on järjestänyt aikaisempina vuosina yhden suomen kielen kurssin vuosittain maahanmuuttajille (Finnish for foreigners). Lukuvuoden aikana tavoitimme projektin avulla huomattavasti enemmän maahanmuuttajia ja kysynnän vuoksi järjestimme yhteensä kuusi suomen kielen kurssia ja yhden tietotekniikan kurssin. Näillä kursseilla oli yhteensä 87 opiskelijaa.

Suomi vieraana kielenä kurssi (21.9.–19.11.) oli alun perin tarkoitettu kielitutkintoon tähtääväksi kurssiksi. Kurssille ilmoittautui kielitaidoltaan varsin kirjava joukko, joten ryhmä päätettiin jakaa kahteen osaan. Näille kahdelle kurssille ilmoittautui 20 opiskelijaa ja se oli osallistujille maksuton. opettajina Tarja Tahvola ja Juha Mäkirinta.

Järjestimme erillisen tietotekniikkakurssin (23.10.–11.12.) Itäisessä lähiökeskuksessa maahanmuuttajaopettajan johdolla. Kurssille osallistui kahdeksan maahanmuuttajaa, joista osa oli luku- ja kirjoitustaidottomia. Kurssi oli tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka halusivat oppia tietotekniikan perusteet. Kurssilla opiskeltiin tekstinkäsittelyä, internetin peruskäyttöä kuten sähköpostin lähettämistä ja lukemista sekä tiedonhakua. Ilmoittautuminen tapahtui ensimmäisellä kerralla. Opettajana Samran Khezri.

Toiminta keväällä 2005

Suomi vieraana kielenä – alkeiden jatkokurssi (12.1.- 20.4.) Tämä kurssi oli jatkoa syksyllä alkaneelle kurssille. Mukaan tuli paljon uusia opiskelijoita, myös lähtötasoltaan alkeisryhmäläisiä, joita ohjattiin Finnish for Foreigners- kurssille. Kurssilla oli 15 opiskelijaa.

Ryhmä kokoontui kerran viikossa. Tämä koettiin kielen oppimisen kannalta liian vähäiseksi.

Syksyllä alkanut Finnish for foreigners -ryhmä pysyi melko tiiviisti kasassa. Tässä ryhmässä on muutama vaihto-oppilas ja au-pair. Tähän ryhmään ilmoittautui 22 opiskelijaa. Opettajana Liisa Pyykkönen.

Yleiseen kielitutkintoon valmistava kurssi (29.3.-8.4.), johon ilmoittautui 11 opiskelijaa. Info-tilaisuus pidettiin helmikuun lopussa. Ainoastaan kolme halusi suorittaa tutkinnon. Opettajana Eija Valve.

Suomen kielen kurssi (4.2.–25.3.) oli tarkoitettu vähän tai ei ollenkaan suomea puhuville maahanmuuttajille, jotka halusivat oppia suomen kieltä käyttäen omaa kieltä tukenaan. 11 opiskelijaa. Opiskelu tapahtui Itäisessä Lähiökeskuksessa Samran Khezrin johdolla.

Käsin tehty - käsityökurssi maahanmuuttajaäideille ja -lapsille. Tutustuttiin erilaisiin suomalaisiin kirjonta- ja erikoistyötekniikoihin. Opeteltiin ompelun alkeita ja valmistettiin pieniä kirjonta- ja ompelutöitä. Kurssille osallistui ainoastaan neljä opiskelijaa. Opettajana Päivi Malinen.

Toiminta syksyllä 2005

Syksyn 2005 ohjelma rakentui hyvin pitkälti edellisvuoden kaltaiseksi. Syksyn toimintaa suunniteltaessa painopiste oli ohjaustoiminnassa ja kielikoulutuksen kehittämisessä. Edellisen lukuvuoden kokemusten perusteella opintoneuvonta toimi parhaiten suomen kielen kurssien yhteydessä ja täällä solmittujen suhteiden avulla. Karttuneen kielitaidon rohkaisemina maahanmuuttajat uskaltavat helpommin myös muille opistomme kursseille. Käsityöpaja maahanmuuttajille tavoitti 18 opiskelijaa, mutta erillinen käsityötekniikka-kurssi jouduttiin peruuttamaan vähäisen kiinnostuksen johdosta. Opiston tiloissa järjestettiin kolme suomen kielen kurssia ja Itäisessä Lähiökeskuksessa persian kielioppikurssi ja suomen kielioppikurssi persian kielellä. Hämeenlinnassa on pakolaisia Afganistanista, joiden oman kielen hallintaa haluttiin parantaa, koska koettiin, että tätä kautta he oppisivat suomea helpommin. Opiston kielten opettajille järjestettiin tilaisuus, jossa oli tavoitteena kulttuurituntemuksen merkityksen ymmärtäminen maahanmuuttajien opetuksessa. Marraskuussa ja joulukuussa vieraili yhteensä noin 50 maahanmuuttajaa tutustumassa opiston uusiin tiloihin ja koulutustarjontaan Hämeenlinnassa.

Opettajat

Lukuvuoden 2004–2005 aikana kolmetoista Vanajaveden Opiston opettajaa toimi projektin puitteissa opettajana. Ainealueista edustettuina olivat käsityö, suomen kieli ja tietotekniikka. Lisäksi opistossa on useita maahanmuuttajataustaisia opettajia.

Yhteenveto

Projektin avulla olemme saaneet kontakteja maahanmuuttajiin. Suorien kontaktien lisäksi verkoston kautta viesti opiston toiminnasta ja mahdollisuuksista kotoutumisen vahvistamisessa on tavoittanut huomattavan osan Hämeenlinnan seudun maahanmuuttajista. Opettajakunta on entisestään kansainvälistynyt ja olemme saaneet

kokeneita maahanmuuttaja-asiantuntijoita joukkoomme. Opettajien monikulttuurisen opettamisen taidot ovat lisääntyneet. Samoin maahanmuuttajaopiskelijat ovat rikastuttaneet varsinkin kädentaitojen ja taideaineiden opetusta omilla töillään ja näkemyksillään. Henkilökohtainen opintoneuvonta on helpottanut maahanmuuttajia ilmoittautumisessa ja muissa kursseihin liittyvissä asioissa. Alla olevaan taulukkoon on koottu lukukausittain maahanmuuttajaopiskelijat projektin puitteissa järjestetyissä kursseissa. Mukaan ei ole laskettu maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita muilta kursseilta, vierailijoita eikä opintoneuvontaa saaneita.

Taulukko 1. Kurssit ja opiskelijat Kohti monikulttuurista – kansalaisopistoa hankkeessa

Lukukausi	Kursseja	Tunteja	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Syksy 2004	7	136	30	61	91
Kevät 2005	6	102	13	32	45
Syksy 2005	8	156	34	59	93
Yhteensä	21	394	77	152	229

Tulevaisuudessa kehittämisen painopistealue maahanmuuttajien kohdalla tulee olemaan resurssien löytäminen ns. hakevaan toimintaan ja henkilökohtaiseen opintoneuvontaan. Opintoneuvonta Vanajaveden Opistossa toteutettiin ns. yhden luukun periaatteella eli projektityöntekijä oli tavattavissa normaalina toimistotyöaikana. Yhteystietoja levitettiin yhteistyötahojen ja jokaiseen kotitalouteen jaetussa ohjelmassa. Kehittämiskohteena on myös selkokielisten esitteiden laadinta ja henkilökunnan lisäkoulutus selkosuomen käyttöön. Voidaan kuitenkin todeta, että maahanmuuttajien opetuksesta on projektin myötä tullut vakiintunutta toimintaa opistossamme.

Hämeenlinnassa 13.1.2006

Juha Mäkirinta
Yhteiskunnallisten aineiden suunnittelijaopettaja
Projektin vastaava

Pirkko Tanskanen
Kuntayhtymän johtaja
Rehtori